La Creació d'una Aula Multisensorial a una Escola Ordinària

UT. Revista de Ciències de l'Educació

Juny 2014. Pag. 109-120

ISSN 1135-1438

<http://pedagogia.fcep.urv.cat/revistaut>

Eva Arbonés van der Steen

Nota: En la versió digital es poden veure les fotos en color

Resum

El document que es presenta a continuació, és una proposta de millora que ofereix una alternativa a la intervenció educativa de les escoles, en aquest cas, es crea una aula multisensorial en una escola ordinària¹.

S'ha de tenir en compte que fins al moment actual, només se'n té constància de l'existència d'aquest tipus d'espais, en centres específics com escoles d'Educació Especial, geriàtrics, etc. i, per tant, només s'aplica en persones amb algun tipus de discapacitat física o psíquica. El que s'espera demostrar, és que aquests espais poden resultar igual de beneficiosos en infants d'escola ordinària, presentin o no dificultats i que la creació de material per a aquestes aules es pot realitzar amb productes de baix cost, però igualment eficients.

Principalment perquè l'aula multisensorial va més enllà de ser una simple eina educativa per als alumnes amb necessitats educatives especials, també és una teràpia estimulativa controlada, l'objectiu de la qual és la integració dels sentits i la millora de la qualitat de vida en totes aquelles persones que hi participen.

Amb la realització d'aquest treball, s'espera contribuir d'alguna manera per a què els professionals de l'educació, coneguin algunes formes concretes de treballar en aquests espais, i, si en un futur ho troben factible, s'animin a crear també una aula multisensorial a la seva escola

Justificació

Lázaro, Rodríguez, Roqueta, Blasco i Lagranja (2012) descriuen les aules multisensorials i de relaxació com uns espais amb un especial disseny i materials específics distribuïts de tal manera que permeten treballar el desenvolupament sensorial, perceptiu i motriu de les persones, a partir de l'estimulació dels sentits, fent referència a les persones que presenten algun tipus de discapacitat física o psíquica. En aquest cas, es considera la possibilitat d'oferir les mateixes eines, als infants d'escola ordinària, presentin o no dificultats.

La teràpia d'integració sensorial sobre la qual es basen les intervencions metodològiques emprades a les aules multisensorials, pretén oferir que arribin al cervell diferents tipus de sensacions (visuals, auditives, i, sobretot, tàctils, propioceptives i vestibulars). La teràpia ha de procurar que el cervell de la persona pugui evidenciar els diferents tipus de sensacions i alhora experimentar les possibles respostes que aquestes sensacions provoquen. Ayres (2006).

Avui dia, es parla molt de la importància de l'estimulació primerenca, és a dir d'augmentar l'activitat del sistema nerviós dels infants de 0 a 6 anys mitjançant diferents estímuls, es considera, doncs, l'aula multisensorial com un espai ideal per al desenvolupament infantil. Simplement, es tracta de buscar alternatives per oferir al nen o nena la possibilitat d'adquirir nous coneixements a partir de noves informacions riques i variades, afavorint el desenvolupament motriu i la percepció en les seves accions, sempre donant sentit al que es treballa.

A l'aula multisensorial es poden oferir diferents estímuls: visuals, auditius, gustatius, tàctils, vestibulars i propioceptius als alumnes, a partir d'activitats lúdiques, vivencials, i significatives.

D'altra banda, es tracta d'una eina educativa on l'estimulació es treballa a partir de la relaxació, per tant, els infants es troben en un estat més receptiu durant l'experimentació. A més, les activitats es desenvolupen en un entorn segur, com podria ser l'aula de psicomotricitat, però, en aquest cas, l'espai normalment està a les fosques i els materials que s'utilitzen varien en funció de l'estímul a treballar, per exemple, a partir de música relaxant, llums de colors, aromes, textures, projecció d'imatges, etc. on els alumnes exploren, descobreixen i gaudeixen del món dels sentits.

La intenció principal és donar llibertat a l'experiència sensorial, buscar la satisfacció, el plaer i el descans, respectant la motivació i el ritme de cada infant.

A continuació, es presenten de manera resumida les diferents fases que s'han seguit en l'elaboració de l'aula multisensorial de l'escola.

Desenvolupament de l'experiència

- Al novembre: s'exposa la proposta de millora al centre i a la tutora de la universitat.
- Al desembre, gener i febrer: fase de creació de l'aula multisensorial, aquesta part del treball és la més laboriosa perquè es parteix de la desconexió sobre aquest tema, sobre quins materials es necessiten, on s'han d'adquirir, quins es poden dissenyar i crear personalment, etc.
 - El primer que es fa, és visitar dues aules multisensorials diferents, en dos centres d'Educació Especial: concretament, una d'alt cost i una altra amb materials molt diversos però molt més econòmics. D'aquesta

manera, es corrobora que no necessàriament es necessita gastar quantitats desorbitades de diners, per tant, es pot crear un espai de característiques similars i igual de funcional.

- A partir d'aquí s'efectua la recerca de tota mena de materials, prioritzant en base al pressupost acordat amb el centre, que en aquest cas és de 500 EUR. També, s'elabora un llistat de materials que disposa l'escola com: projector i pantalla de projecció, equip d'àudio, material de psicomotricitat, etc. i quins materials es consideren imprescindibles per a que l'aula en si, compleixi la funció d'aula multisensorial com: llum de discoteca, llum negra o ultraviolada, mànegues de fibra òptica, etc.
 - També s'adquireixen altres materials com: fulloles de fusta i pintures fluorescents per fer els motius decoratius de l'aula i enriquir visualment l'espai.
- Al febrer i març: es duen a terme 5 sessions pràctiques amb tres nens i dues nenes de P3, una de les quals està diagnosticada amb trastorn de l'espectre autista, un altre presenta problemes de comunicació, d'hàbits i un retard maduratiu bastant important, la resta de nens/es, o són introvertits o presenten algun problema en la parla.
 - Val a dir, que durant les intervencions, cada setmana hi acudeix un responsable/acompanyant diferent per part del centre.
 - A l'abril: es recullen les informacions més rellevants, on s'elabora un gràfic en base als resultats extrets de les pautes d'observació; també s'efectua un grup de discussió on participen el tutor dels alumnes, la mestra d'Educació Especial, la responsable de la USEE, inclús la responsable de l'EAP de Tarragona.

Disseny inicial de l'aula multisensorial de l'escola²

Es tracta d'un espai polivalent (aula de teatre, gimnàs, etc.) per tant, l'aula es munta i es desmunta en funció del que es vol treballar.

Materials i aportacions personals

44	40	
Pues estora	Planxa metàl·lica nervada	Escorça d'arbre
Cabell de peluix artificial	Gespa artificial	Pedres de riu naturals
Tela asfàltica	Estora	Planxa fonabsorvent de d'encenalls de fusta

Panell tàtil³ (estimulació tàtil)

Aquest panell ofereix múltiples experiències tàctils i permet fer la comparació i contrast entre diversos materials, com per exemple: dur/tou; suau/rugós; fred, aspre, etc.

Mànegues de fibra òptica o llum de fibra de vidre LED (estimulació visual i tàtil)

Les mànegues de llum de fibra òptica de baix cost donen molt de joc a l'hora d'enriquir visualment l'espai. El més important és que els alumnes poden interactuar amb els companys o individualment mentre fan l'activitat.

Llum negra i objectes fosforescents (estimulació visual)

Aquest tipus de llum permet experimentar la màgia que produeix la llum ultraviolada on certs objectes sembla que estan suspesos en un "espai infinit".

Projector (estimulació visual)

Amb la projecció d'imatges o vídeos relaxants (paisatges, fons marí amb peixos, meduses, etc.) a banda d'enriquir l'espai visualment, si s'acompanya d'una música adient, l'infant pot experimentar sensacions de relaxació i de benestar mentre observa les imatges.

Llum de discoteca (estimulació visual)

La llum de discoteca ens ajuda a enriquir visualment l'espai, pot reproduir llums de diferents colors, els efectes, la intensitat i la velocitat del moviment es poden regular (és convenient que el moviment sigui lent).

Instruments musicals (estimulació auditiva)

Són de molta utilitat a l'aula per motivar als alumnes ja que ajuden a parar atenció i escoltar diferents sons, ritmes, a diferenciar tons aguts i greus, etc.

La capsa de les olors (estimulació olfactiva)

A dins la capsa trobem una sèrie de pots de plàstic amb diferents herbes o espècies aromàtiques, així com olis essencials (de romaní, farigola, espígol, menta, eucaliptus, llimona, taronja, etc.) que resulten familiars als infants i al mateix temps donen molt de joc a l'hora de dur a terme les activitats.

Els materials citats anteriorment, són una part dels complements que requereix un espai d'aquestes característiques, però concretament s'ha mostrat el que fins a dia d'avui es disposa al centre.

D'altra banda, es mencionen altres complements que es consideren importants, que s'estima, si més no, es poden adquirir de cara al curs vinent; uns exemples: per a treballar l'estimulació vestibular (gronxador, pilotes grans de psicomotricitat, etc.), materials per treballar l'estimulació propioceptiva o tàctil (per fer massatges: pilotes, guants de tota mena "suau, aspre, rugós", plomes, raspalls, etc.)

Finalment, es vol ressaltar que, en l'actualitat, al mercat existeixen infinitat de productes específics d'aula *Snoezelen*, però resulten molt costosos per a l'ús que se'n fa a l'escola, per tant, no necessàriament necessitem gastar quantitats desorbitades de diners per treballar l'estimulació dels sentits, sinó que amb molt poc es pot fer molt; per exemple, amb una capsa de pursos i diferents herbes aromàtiques podem crear material per treballar l'estimulació olfactiva, o, amb els diferents instruments que hi ha a l'escola, podem treballar l'estimulació auditiva, etc.

Conclusions generals

La proposta de realització d'aquest treball, des d'un bon principi, ha suposat diversos reptes, els quals s'han anat superant al llarg de tot el procés.

D'entrada, la creació de l'aula multisensorial a l'escola ordinària, sorgí com una proposta de millora que va rebre l'aprovació de tots els membres de la comunitat educativa del centre i de la tutora de la universitat. A partir d'aquí, s'han dedicat infinitat d'hores en la recerca d'informació, disseny i creació pròpia de materials, visites a centres d'Educació Especial, cerca dels materials més adients, reunions amb l'Equip Directiu i el tutor dels alumnes del centre per discutir diverses qüestions (suport humà i econòmic, agrupament dels infants, etc.).

Tot i això, les hores dedicades no són res comparat amb la il·lusió que hi ha al darrere d'aquest projecte. Es parteix d'un desconeixement sobre aquest tema, és a dir, sobre com aplicar els processos implicats en l'ensenyament i l'aprenentatge d'aquests espais a l'escola ordinària perquè només es té constància de l'aplicació en centres d'Educació Especial, per tant, s'han hagut d'adaptar els materials i les activitats tenint en compte les característiques dels infants d'escola ordinària.

Aquesta publicació, només resumeix una part de la tasca realitzada, i, s'espera, que contribueixi a oferir informació objectiva sobre les diferents possibilitats a l'hora de crear un espai d'aquestes característiques. Sobretot, s'ha de ressaltar que no només s'ha aconseguit crear una aula multisensorial amb diferents recursos no necessàriament costosos, també s'han dut a terme activitats amb un grup d'infants d'aula ordinària i els resultats han estat força positius, principalment perquè aquests, han gaudit amb l'experimentació oferta als diferents racons habilitats per treballar l'estimulació dels sentits.

Per tant, es demostra que amb una mica d'imaginació i moltes ganes, es pot crear un espai a partir de materials econòmics que despertin l'interès de l'infant i siguin igual de funcionals que els específics d'aula multisensorial.

L'aula multisensorial⁴

A continuació, es mostren unes fotografies de l'aula multisensorial i els diferents racons i elements més característics.

Porta d'entrada amb el racó de relaxació

Motius decoratius pintats amb pintura fluorescent

Racó del tacte (panell tàtil)

Racó de les mànegues LED de colors (estimulació tàtil i visual)

Projector i llum negra en actiu, on es pot observar com alguns objectes es tornen fosforescents.

Elements decoratius de l'aula que reaccionen amb la llum negra

Elements decoratius de l'aula que reaccionen amb la llum negra

Notes

¹ Aquesta experiència s'ha dut a terme a l'Escola de Pràctiques de Tarragona. S'agraeix la predisposició i col·laboració per part de l'equip docent i l'equip directiu de l'escola que en tot moment han estat molt receptius i participatius.

² Plànol general de l'aula multisensorial amb els espais i elements fixos: màrfegues de psicomotricitat (espai de relaxació), màrfegues de fibra òptica, llum de discoteca, piscina de boles, panell tàctil, etc.

³ Disseny i creació: Eva Arbonés van der Steen.

⁴ Disseny i creació de materials: Eva Arbonés van der Steen.

Referències Bibliogràfiques

Ayres, A. J. (2006). *La integración sensorial y el niño*. Sevilla: Trillas

Lázaro, A., Rodríguez, F., Roqueta, C., Blasco, S., i Lagranja, A. (2012). La pràctica educativa en aulas multisensoriales: Atmósferas para el crecimiento y el desarrollo humanos. Zaragoza: Mira Editores

Nota biogràfica

Eva Arbonés van der Steen. Universitat Rovira i Virgili. Grau d'Educació Infantil.